

Europos moterų lobistinė organizacija Lobizmo patarimų rinkinys

5♀/5♂

DEMOKRATIJA
LYČIŲ LYGBĖS
PAGRINDAIS

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

Turinys

Ižanga

I. Veiksmų sąrašas

1. Europa – tai JŪS	7
2. Imkitės veiksmų, skatinančių vienodo atstovavimo demokratiją Europoje	8
3. Įtakos darymo laiškų šablonai	10
4. Informacija apie EMLO kampaniją 50/50: Be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos	15

II. Kuo svarbi vienodo atstovavimo demokratija

1. Kas yra vienodo atstovavimo demokratija?	18
2. Atsakymai į vienodo atstovavimo demokratiją neigiančius argumentus	21
3. Moterų, dalyvaujančių priimant Europos politinius sprendimus, skaičiai	23
4. Galiojančios nuostatos ir priemonės, skatinančios lyčių lygybę priimant sprendimus	26
5. EMLO rekomenduojamos priemonės situacijai	28

Kampanija 50/50:

Be lyčių lygybės nebus modernios Europos demokratijos

Europos moterų lobistinės organizacijos rekomenduojami įtakos būdai prieš Europos Parlamento rinkimus 2014 metų gegužę.

2014 metų gegužės 22 – 25 dienomis vyks naujojo Europos parlamento rinkimai. Po jų bus atnaujinta Europos Komisijos sudėtis ir bus skiriami pareigūnai į aukščiausius Komisijos postus, vyriausiasis įgaliojantis užsienio reikalams ir saugumo politikai, bus renkamas Europos tarybos prezidentas.

Europos valstybėse ir Europos Sąjungos institucijose vis dar mažai moterų dalyvauja priimant politinius sprendimus. Tik 35% Europos Parlamento narių yra moterys, o valstybių narių parlamentuose moterų tik 24%. Tik trys iš 14 Europos Parlamento viceprezidentų yra moterys.

Reikia imtis veiksmų, užtikrinančių tikrąją demokratiją Europoje – vienodo vyrų ir moterų atstovavimo priimant sprendimus.

Europa tai jūs! Europoje priimami svarbūs sprendimai, kurie įtakoja jūsų kasdienį gyvenimą. Europos politikos formavimas turi būti grindžiamas socialiniu teisingumu, žmogaus teisėmis ir lyčių lygybe, o priimant sprendimus moterys turi būti vienodai atstovaujamos.

Šie Europos moterų lobistinės organizacijos rekomenduojami įtakos būdai padės jums siekti, kad daugiau moterų dalyvautų priimant sprendimus ir kad moterų požiūriai būtų išsakyti europiniuose debatuose ir atitinkami įtraukiami į politikas.

Veikite dabar:

Dalyvaukite Europos moterų lobistinės organizacijos kampanijoje 50/50: www.womenlobby.org ir paritydemocracy.eu

Ižanga

Europos moterų lobistinė organizacija (EMLO) yra didžiausia Europos Sąjungos (ES) moterų asociacijų skėtinė organizacija, ginanti moterų teises ir skatinanti moterų ir vyrų lygybę.

EMLO narių yra 28 ES valstybėse narėse ir trijose šalyse, besirengiančiose stoti į ES, o taip pat 20-tyje europinių organizacijų. Iš viso tai per 2000 organizacijų. 2008-2009 metais EMLO kampanija 50/50 parėmė įvairių politinių pakraipų 300 garsių moterų ir vyrų iš visos Europos: 14 ES komisarių, valstybių vadovų, ministrų, parlamento narių, profsąjungų lyderių, rašytojų, Nobelio premijos laureatas. Plačiai remiama kampanija 50/50 padėjo priartėti prie 50/50 tikslo, kadangi 2009 metais į Europos Parlamentą išrinktų moterų skaičius išaugo nuo 30% iki 35%!

2014 metais Europos piliečiai išrinks naują Europos Parlamentą (EP) ir bus paskirta nauja Europos Komisija (EK). Europos Taryba antrą kartą paskirs naują Europos vyriausiąją įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Europos Tarybos prezidentą. Kad būtų pasiekta vienodo atstovavimo demokratija, į šiuos svarbius postus reikia siūlyti rinkti moteris.

Šiuo metu 33% Europos Komisija narių yra moterys, o Komisijos Prezidentas (Jose Manuel Barroso) yra vyras. Nors ES vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai (ledi Catherine Ashton) yra moteris,

Tarybos pirmininkas (Herman Van Rompuy) taip pat yra vyras.

Šiuo metu nėra privaloma, kad ES sprendimus priimančiuose organuose būtų vienodas skaičius moterų ir vyrų. Nepaisant esamų politinių įsipareigojimų, nebuvo imtasi aktyvių veiksmų, kad būtų sprendžiama nelygaus vyrų ir moterų atstovavimo Europos Parlamento rinkimuose ir ES politinių sprendimų priėmimo klausimas. Europos moterų lobistinė organizacija jau eilę metų siekia, kad būtų privalomas lygus vyrų ir moterų atstovavimas visose Europos institucijose, įskaitant rinkimus į Europos Parlamentą ir skyrimą į Europos Komisijos postus.

EMLO kampanijos 50/50 tikslas – užtikrinti, kad ES politika būtų formuojama remiantis socialinio teisingumo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės principais, ir kad Europos moterų lygiomis teisėmis su vyrais priiminėtų visus sprendimus, turinčius įtakos jų gyvenimui ir Europos ateičiai. Prie EMLO kampanijos 50/50 jau reikšmingai prisidėjo Europos Parlamento narių tarppartinis aljansas.

EMLO ir jos kampanija 50/50 taip pat yra dalis projekto „Europinė kampanija 50/50

www.womenlobby.org / www.paritydemocracy.eu

vienodo atstovavimo demokratijai ir aktyviam europiniam pilietiškumui skatinti“, kurį koordinuoja Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (Kipras) kartu su partneriais: Moters užimtumo ir informacijos centru (Lietuva), Forum 50% (Čekijos Respublika) ir Rumunijos moterų lobizmo organizacija. Projekto pagrindinis tikslas – skatinti aktyvų demokratinį pilietiškumą ir vienodo atstovavimo demokratiją Europoje dvejopu būdu: tiesiogiai bendraujant su suinteresuotomis šalimis, kad jos įsipareigotų rengti veiksmų planus moterų dalyvavimui politikoje nacionaliniu mastu; per kampaniją 50/50 didinti vienodo atstovavimo demokratijos svarbos suvokimą ir mobilizuoti svarbiausias suinteresuotąsias šalis, įsikontaktant politines partijas, žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę.

Projekto eigoje parengtos kampanijos 50/50 priemonės ir medžiaga, įskaitant kampanijos 50/50 dvasią ir pranešimą perteikiantį vizualinį identitetą, a kampanijos 50/50 tinklalapį, spausdintinę medžiagą, TV ir radijo pranešimus, bei internetinę reklamą. Visos kampanijos 50/50 priemonės ir medžiaga parengtos čekų, anglų, prancūzų, graikų ir lietuvių kalbomis ir pateikiamos kampanija 50/50 tinklalapyje www.paritydemocracy.eu!

Kampanijoje 50/50 taip yra labai konkretus aspektas – EMLO europinis politikų mentorių tinklas. Šiame tinkle dabartinės Europos Parlamento narės padeda tautinių mažumų ir migrantėms moterims pasirengti ir dalyvauti 2014 metų Europos Parlamento rinkimuose.

Europinis politikų mentorių tinklas yra pirmoji tokio tipo europinė iniciatyva ir naujas novatoriškas mūsų kampanijos 50/50 elementas. Kadangi etninėms mažumoms priklausančios ar iš migrantų šeimų kilusios moterys sudaro mažiau nei 2% parlamento narių, EMLO nutarė spręsti šią nepakankamos lyčių ir tautinės įvairovės problemą Europos sprendimų priėmimo procese. Būtina griauti stereotipus ir kurti naujus sektinus pavyzdžius. Tuo tikslu politikės mentorės duoda patarimų ir dalijasi savo patirtimi asmeniniuose pokalbiuose bei gebėjimų ugdymo seminaruose, taip padėdamos moterims pasiruošti dalyvavimui 2014 metų rinkimuose į Europos Parlamentą.

Šios EMLO 50/50 įtakos darymo rekomendacijos padės visiems suinteresuotiems asmenims ir organizacijoms aktyviai dalyvauti kampanijoje 50/50 ir kurti mums priimtina per dalyvavimą 2014 metų rinkimuose!

50/50 įtakos darymo rekomendacijos suskirstytos į dvi dalis. Pirmoje dalyje pateikiami veiksmai, kurių reikia imtis, kad moterys būtų išgirstos. Antroje dalyje pateikiama išsami informacija ir griaujami mitai apie vienodo atstovavimo demokratiją ir kvotas. Rekomendacijose išvardinti ir aprašyti būdai padės moterų nevyriausybinėms organizacijoms įtikinti politines partijas ir politikos formuotojus taikyti lyčių lygybę ir lygų atstovavimą užtikrinančias priemones EP rinkimuose, o taip pat kelti kandidatės į aukščiausius ES postus 2014 metais.

partie 1:

Veiksmų sąrašas

1. Europa - tai JŪS

Europos Sąjungos (ES) lygmenyje priimami sprendimai tiesiogiai įtakoja kasdieninį ES valstybėse narėse gyvenančių moterų ir vyrų gyvenimą.

Nors ES yra dažnai vertinama kaip finansų ir prekybos klausimus sprendžianti institucija, ES priima europiečiams ir viso pasaulio žmonėms svarbius sprendimus ir daugelyje kitų politikos sričių. Tai klimato kaitos problemų sprendimas, visų formų diskriminacijos (dėl lyties, rasės, religijos, tautybės, seksualinės orientacijos, amžiaus ir negalės) panaikinimas ar socialinės Europos kūrimas.

ES gali pagerinti milijonų žmonių gyvenimus, bet tam reikia, kad visos moterys ir vyrai aktyviai dalyvautų Europos politikoje ir balsuotų artėjančiuose Europos Parlamento rinkimuose 2014 metų gegužės 22 – 25 dienomis. Europos Sąjunga nėra abstraktus subjektas; ją sudaro sprendimus priimančios žmonės, kurių išrinkimą arba paskyrimą į postą galime įtakoti mes visi Europos piliečiai.

ES yra kompetentinga rengti valstybes nares įpareigojančius teisės aktus įvairiose politikos srityse. Europos įstatymus (direktyvas ir reglamentus) inicijuoja Europos Komisija, o jie keičiami ir tvirtinami bendru Europos Parlamento ir Tarybą sudarančių nacionalinių ministrų, atsakingų už atskiras politikos sritis, sprendimu. Įstatymai vykdomi valstybėse

narėse, todėl yra ypač svarbu, kad visų ES valstybių gyventojai būtų informuoti ir kuo aktyviau dalyvautų europinės politikos formavime.

Moterų ir vyrų lygybės įgyvendinimas yra oficialus ES tikslas. Nuo pat Europos sąjungos susikūrimo 1957 metais buvo parengta daug politinių dokumentų ir priimta visa eilė įstatymų moterų ir vyrų lygybės srityje. Dauguma nacionalinių įstatymų, įtvirtinančių moterų ir vyrų lygybę darbo santykiuose pirmiausia buvo sukurti europiniame lygmenyje. Neseniai Europos Komisija pasiūlė direktyvą, kuria siekiama pagerinti moterų atstovavimą bendrovių valdymo organuose. Direktyvai pritarė Europos Parlamentas.

Mes žinome, kad daugumoje valstybių narių moterų ir vyrų lygybės įtvirtinimo tikslai nėra pasiekti. Taigi, reikia remtis Europos Sąjunga ir priimtais įsipareigojimais tam, kad: būtų imtasi realių veiksmų, užtikrinančių vienodą atlygį ir lygybę darbe apskritai; moterys ir vyrai būtų vienodai atstovaujami sprendimų priėmimo procese ir išnyktų bet kokios formos smurtas prieš moteris; kad ES turėtų daugiau įtakos gindama moterų teises visose pasaulio šalyse.

Europa tai jūs, kadangi jūsų dalyvavimas Europos rinkimuose ir kalbėjimas su sprendimus priimančiais asmenimis apie teisingumą ir demokratiją bei vienodą moterų ir

vyrų atstovavimą padės priimti tokius politinius dokumentus Europos mastu, kurie pagerins milijonų moterų ir vyrų gyvenimus Europoje ir visame pasaulyje.

2. Imkitės veiksmų, skatinančių vienodo atstovavimo demokratiją Europoje

Europos Parlamento rinkimai: 2014 metų gegužės 22 – 25 dienos. Tegul jūsų balsas skatina pokyčius

Nuo pirmųjų rinkimų 1979 metais moterų atstovavimas Europos Parlamente (EP) nors ir lėtai bet palaipsniui augo: šiuo metu 35% Europos Parlamento narių yra moterys¹. Nors 2008-2009 metais vykdytos EMLO kampanijos 50/50 dėka moterų atstovavimas padidėjo 5%, to nepakanka!

Pirmiausia mes turime pasiekti, kad politinių partijų programose būtų atsižvelgta į moterų poreikius ir padėtį, o taip pat būtų įtraukti socialinio teisingumo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės klausimai.

Išrinktų moterų skaičius atitinka moterų skaičių ir užimamą vietą² kandidatų sąrašuose. Sprendimus dėl kandidatų į

Europos Parlamento rinkimų sąrašus priima politinės partijos valstybėse narėse pagal nacionalines rinkimų sistemas. 18-oje iš 27 ES valstybių narių viena ar kelios politinės partijos, turinčios vietas dabartiniuose parlamenteuose, turi tam tikras savanoriškas kvotas kandidatėms moterims. 8 ES valstybės narės (Belgija, Graikija, Ispanija, Airija, Prancūzija, Lenkija, Portugalija ir Slovėnija) šiuo metu turi pariteto pagrindu veikiančią rinkimų sistemą arba įstatymais apibrėžtas kvotas, pagal kurias kandidatų į parlamento narius sąrašuose turi būti nuo 30% iki 50% moterų.

Rekomenduojami veiksmai:

Užmegzkite kontaktus su politinėmis partijomis!

Politinės partijos priima sprendimus tiek dėl politinių programų turinio, tiek dėl rinkimų sąrašus. Taigi pirmiausia reikia kreiptis į jas. Darykite

1 Gana dideli skirtumai tarp valstybių narių, žr. 1 lentelę 14 p.

2 Tai ypač būdinga proporcingo atstovavimo sistemoms su uždarais sąrašais, kai rinkėjai balsuoja už partiją, o partijos pačios nustato politikų vietas sąrašuose.

spaudimą savo šalies politinėms partijoms, pabrėždami jų atsakomybę formuojant politinį kraštovaizdį, užtikrinant lygų atstovavimą bei moterų ir vyrų rangavimą rinkimų sąrašuose, o taip pat akcentuojant lyčių lygybę ir įtraukiant šį klausimą į partijų rinkimines programas. Išverskite ir adaptuokite mūsų parengto laiško šabloną (A) ir išsiųskite laiškus savo šalies politinėms partijoms.

Europos Komisijos narių nominavimas į postus: 2014 metų vasara

Šiuo tarp 27 Europos komisarų yra devynios moterys (33%). Komisarų kandidatūras siūlo valstybių narių vyriausybės, o juos skiria Europos Komisijos prezidentas. Taigi vyriausybės yra atskirai ir kolektyviai atsakingos už tai, kad būtų vienodas moterų ir vyrų atstovavimas Europos Komisijoje.

Nuo 2008 metų EMLO siūlo įvesti vienodu atstovavimu paremtą sistemą ir teikti moters ir vyro kandidatūras į komisarų postus, o paskirtasis prezidentas savo ruožtu rinktųsi komisijos narius iš pasiūlytų kandidatų, išlaikant vienodą moterų ir vyrų atstovavimą.

Rekomenduojami veiksmai:

Kreipkitės į savo šalies vyriausybę, kad pasiūlytų moterį kandidatę į komisarės postą ir paremtų EMLO siūlomą vienodo atstovavimo sistemą. Kiekviena valstybė narė savo ruožtu turėtų pasiūlyti moters ir vyro kandidatūras į komisarų postus o paskirtasis EK prezidentas savo ruožtu rinktųsi iš pasiūlytų kandidatų, siekdamas išlaikyti vienodą moterų ir vyrų atstovavimą Europos Komisijoje. Išverskite ir adaptuokite mūsų parengto laiško šabloną (B) ir išsiųskite laiškus savo šalies vyriausybėms.

Aukščiausi ES postai:

2014 metų birželio 26 – 27 dienomis vyksiančiame Tarybos vadovų susitikime antrą kartą bus paskirti Europos vyriausiasis įgaliojotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai, Europos Komisijos prezidentas ir Europos Tarybos prezidentas.

Rekomenduojami veiksmai:

Kreipkitės į savo šalių vyriausybes, kad siūlant kandidatus būtų užtikrinta vienodas moterų ir vyrų atstovavimas aukščiausiame Europos sprendimų priėmimo lygmenyje. Išverskite ir adaptuokite mūsų parengto laiško šabloną (C) ir išsiųskite laiškus savo šalies vyriausybėms.

Įsijunkite į Europos moterų lobistinės organizacijos veiklą:

Kas	Kada veikti	Į ką kreiptis	Kaip
Europos Parlamento rinkimai 2014 m. gegužės 22-25 d.	Dabar iki rinkimų dienos	Šalies politinės partijos; rinkėjai	Kreipkitės į savo šalies politines partijas, kad jų kandidatų sąrašuose būtų 50% moterų, į rinkimų sąrašus moterų ir vyrų pavardės būtų įrašomos pakaitomis (užtrauktuko principu), o lyčių lygybės klausimas partijų programose būtų prioritetinis. → Galite pasinaudoti pridedamu laiško šablonu A. Paskleiskite šią informaciją ir raginkite rinkėjus balsuoti už tas partijas, kurios remia lyčių lygybę.

Kas	Kada veikti	Į ką kreiptis	Kaip
Naujos Europos Komisijos sudarymas: Europos Komisijos prezidento skyrimas 2014 m. birželio 26-27 d. Individualūs pokalbiai su vasarą atrinktais Europos Parlamento komisarais rugsėjo mėn.	Dabar – 2014 m. vasara	Vyriausybių vadovai; Europos Parlamento nariai	Kreipkitės į savo šalies vyriausybės ir paraginkite jas pasiūlyti moterį į komisarės postą, o taip pat užtikrinti vienodą moterų ir vyrų atstovavimą EK. Galite pasinaudoti pridedamu laiško šablonu B. → Kreipkitės į europarlamentarus, kad jie atsižvelgtų į vienodą moterų ir vyrų atstovavimą, kai EP tvirtins naują EK.
Europos vyriausiojo įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai bei Europos Tarybos prezidento skyrimas (2014 m. birželio 26-27)	2014 m. pavasaris – vasara	Visų ES valstybių narių vyriausybių vadovai	Darykite įtaką vyriausybėms, kad siūlytų moteris kandidates į šiuos postus. Galite pasinaudoti pridedamu laiško šablonu C.
Paramos kampanijai 50/50 ir vienodo atstovavimo demokratijai organizavimas	Dabar iki rinkimų dienos	Politikai, vyriausybių vadovai, įžymūs ir nusipelnę žmonės	Kreipkitės į žinomus ir nusipelnčius žmones, kad jie remtų ir viešintų kampaniją 50/50. → Galite pasinaudoti pridedamu laiško šablonu D. Viešinkite vienodo atstovavimo demokratijos kampanijos įrankius www.paritydemocracy.eu

3. Įtakos darymo laiškų šablonai

A. Laiško šalies politinėms partijoms prieš 2014 m. gegužės mėn. rinkimus į Europos Parlamentą pavyzdys. 11 p.

B. Laiško ES valstybių narių vyriausybių vadovams dėl Europos Komisarų skyrimo 2014 metais pavyzdys. 12 p.

C. Laiško ES vyriausybėms dėl Europos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Ministrų Tarybos prezidento skyrimo pavyzdys. 13 p.

D. Laiško svarbiems rėmėjams pavyzdys. 14 p.

Kam: (nacionalinės politinės partijos vadovui/-ei), (partijos pavadinimas) vadovui/-ei

Gerb. (ponia /pone),

Tema: 2014 metų rinkimų į Europos Parlamentą (EP) programos ir kandidatų sąrašai, vienodo atstovavimo demokratija

Prisidėdama prie Europos moterų lobistinės organizacijos (EMLO) organizuojamos kampanijos 50/50* noriu pasiteirauti, kokių veiksmų jūs imatės, kad 2014 metų Europos Parlamento rinkimų programoje ir sudaromuose kandidatų sąrašuose atsispindėtų faktas, jog 50 proc. Europos gyventojų yra moterys.

Kaip politinės partijos vadovas/-ė jūs turėtumėte remti lyčių lygybę ir teisingą Europos demokratiją.

(Organizacijos pavadinimas / asmens vardas ir pavardė) ragina (politinės partijos pavadinimas):

- Savo politinėje programoje akcentuoti lyčių lygybės klausimus;
- Imtis reikiamų priemonių, kad 2014 metų Europos rinkimų kandidatų sąrašuose būtų vienodas moterų ir vyrų skaičius;
- Sudaryti kandidatų sąrašus „užtrauktuko“ principu (pakaitomis įrašas vieną moterį ir vieną vyrą)

Kam to reikia?

Reikia naikinti struktūrines kliūtis, trukdančias moterims dalyvauti politikoje. Partijos turi ne tik įtraukti lyčių lygybės klausimus į savo programas bet taip pat per savo kandidatų sąrašus pademonstruoti, kad to siekia.

Vienodas moterų ir vyrų atstovavimas sprendimus priimančiuose postuose yra gyvybiškai svarbus žingsnis į teises ginančią Europos demokratiją, teises ginančias politines partijas, kurios tokiu būdu gautų didesnį Europos piliečių palaikymą. Dabartinis nepakankamas moterų atstovavimas daugumoje Europos valstybių parlamentų, įskaitant ir Europos Parlamentą, yra didžiulis demokratijos trūkumas, keliantis grėsmę Europos institucijų ir politinių partijų teisiškumui. Europos Sąjunga įgyja visa daugiau kompetencijų ir priima visa daugiau sprendimų dėl mūsų visų gyvenimo, todėl dabar kaip niekada anksčiau yra svarbu, kad Europos sąjungos institucijų, tarp jų ir Europos Parlamento, sprendimai dėl politikos ir teisės aktų turi būti priimami įvertinus kiekvienos Europoje gyvenančios moters ir vyro poreikius, interesus ir perspektyvas. Be to, vienodas moterų ir vyrų atstovavimas sprendimų priėmimo sietinas su platesniu lygybės Europos Sąjungoje klausimu ir teisingu bei tinkamu visos Europos visuomenės atstovavimu.

Visuose rinkimuose politinės partijos per kandidatų atranką atlieką vartininko vaidmenį. Į EP išrinktų moterų skaičius parodys, kaip moterys yra skatinamos dalyvauti rinkimuose ir kokią vietą jos užima kandidatų sąrašė. Jūsų kaip partijos vadovo/ės veiksmai rengiant programą ir sudarant kandidatų sąrašą turi didelę įtaką užtikrinant teisingesnį abiejų lyčių atstovavimą.

Aš / mes tikimės, kad jūsų pastangomis lyčių lygybės ir žmogaus teisių klausimai bus prioritetiniais jūsų partijos programoje ir tuo būdu bus užtikrintas vienodas moterų ir vyrų atstovavimas ateinančiuose EP rinkimuose. Lauksime atsakymo apie jūsų veiksmus minėtiems tikslams pasiekti.

Pagarbiai,

(parašas)

* Daugiau informacijos apie EMLO ir kampaniją 50/50rasite tinklalapiuose <http://www.womenlobby.org/> ir <http://paritydemocracy.eu/>

(Data)

Kam: (valstybės vadovas/ė)

Gerb. (ponia /pone),

Tema: Vienodas moterų ir vyrų atstovavimas 2014 – 2019 metų kadencijos Europos Komisijoje

Kreipiuosi į jus Europos moterų lobistinės organizacijos (EMLO) vardu, kuri kartu su (jūsų organizacijos pavadinimas) organizuoja kampaniją 50/50* ir vienodo atstovavimo demokratijos Europoje kampaniją tam, kad būtų užtikrintas vienodas moterų ir vyrų atstovavimas 2014 metais sudaromoje Europos Komisijoje.

Nepaisant visų įsipareigojimų dėl lyčių lygybės priimant politinius sprendimus visuose lygmenyse, moterys vis dar nėra pakankamai atstovaujamos daugumoje Europos institucijų. Norint kad visi piliečiai – moterys ir vyrai – remtų Europos sąjungą, reikia nedelsiant spręsti vienodo abiejų lyčių atstovavimo Europos Komisijoje klausimą.

Aš / mes žinome, kad moterų komisarių skaičius naujoje Komisijoje priklausys nuo daugybės derybų ir įvairiuose lygmenyse priimamų sprendimų. Mes manome, kad kiekvienos šalies vyriausybė ir visos valstybės narės kartu privalo užtikrinti vienodą moterų ir vyrų atstovavimą ES vykdomojoje institucijoje.

Aš / mes taip pat manome, kad nevienodas moterų atstovavimas Europos institucijose aiškiai rodo, jog reikalingas mechanizmas vienodam abiejų lyčių atstovų skaičiui visuose sprendimus priimančiose Europos institucijose užtikrinti. Jau daugelį metų EMLO siūlo paprastą nominacijų sistemą, pagal kurią kiekviena valstybė narė pasiūlytų po vyrą ir moterį į komisarių postus, o paskirtasis EK prezidentas pasirinktų priimtinius kandidatus laikydamasis „50/50“ moterų ir vyrų atstovavimo principo. Mes tikimės, kad jūs paremsit šią idėją aptardami europinius klausimus aukščiausiam lygmenyje.

Norime pridurti, kad 2014 metais išrinkus Europos Komisijos prezidentę moterį, kuriai rūpi lyčių lygybės klausimai, būtų žengtas labai reikšmingas politinis žingsnis.

Aš / mes tikimės, kad jūs dėsime visas pastangas vienodam moterų ir vyrų atstovavimui naujoje Europos Komisijoje užtikrinti ir lauksime jūsų atsakymo su paaiškinimais kaip to bus siekiama.

Pagarbiai,

(parašas)

---

* Daugiau informacijos apie vienodo atstovavimo demokratiją, EMLO ir kampaniją 50/50 rasite tinklalapiuose <http://www.womenlobby.org/> ir <http://paritydemocracy.eu/>

(Data)

Kam: (valstybės vadovas/ė)

Gerb. (ponia /pone),

Tema: Moterų atstovavimas tarp aukščiausių Europos pareigūnų

Kreipiuosi į jus Europos moterų lobistinės organizacijos (EMLO) vardu, kuri kartu su (jūsų organizacijos pavadinimas) organizuoja kampaniją 50/50* ir vienodo atstovavimo demokratijos Europoje kampaniją tam, kad būtų užtikrintas vienodas moterų ir vyrų atstovavimas tarp aukščiausių Europos pareigūnų.

2014 metų gegužę Europos Taryba paskirs Europos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai bei Europos tarybos prezidentą. Tai galimybė Europos sąjungai tapti demokratiškesne, užtikrinant, kad tarp aukščiausių Europos pareigūnų moterys ir vyrai būtų vienodai atstovaujami.

Aš / mes žinome, kad dėl kandidatų į šiuos postus vyks valstybių narių vyriausybės diskusijos ir derybos. Aš / mes taip pat norime pabrėžti, kad visos Europos valstybių narių vyriausybės yra atsakingos už tai, kad galutinis sprendimas būtų priimtas įvertinus tai, kad pusė Europos gyventojų yra moterys, o aukščiausiam lygmenyje rengiamos politikos turi atspindėti visų europiečių poreikius ir siekius.

Europos institucijų legitimumui užtikrinti sprendimus priimančios pareigūnai turi atsižvelgti į Europos piliečių įvairovę. Mes tikimės, kad siūlydami kandidatą jūs užtikrinsite, kad naujasis Europos Sąjungos veidas atspindėtų teisingumo ir lyčių lygybės vertybes.

Esame įsitikinę, kad jūs dėsitate visas pastangas vienodam moterų ir vyrų atstovavimui aukščiausiuose posteose užtikrinti.

Pagarbiai,

(parašas)

---

* Europos moterų lobistinė organizacija yra didžiausia moterų organizacijų koalicija Europos Sąjungoje, vienijanti per 2000 organizacijų iš 28 valstybių narių ir stojančiųjų šalių. Daugiau informacijos rasite čia: <http://www.womenlobby.org/>

Gerb. (ponia /pone),

Tema: Dalyvavimas Europos moterų lobistinės organizacijos (EMLO) kampanijoje 50/50: be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos

Kreipiuosi į jus 2000 moterų organizacijų visoje Europos Sąjungoje vienijančios Europos moterų lobistinės organizacijos (EMLO) vardu su prašymu prisidėti prie Kampanijos 50/50: be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos. Artėjant 2014 metų Europos Parlamento rinkimams EMLO tęsia savo labai sėkmingą kampaniją 50/50, kurią jau parėmė per 100 aukšto rango asmenų, tarp jų Europos Parlamento nariai, įvairioms politinėms partijoms priklausantys valstybių narių parlamentarai. Kampanija siekiama priešrinkiminėje politinėje darbotvarkėje akcentuoti demokratijos ir lyčių lygybės klausimus ir įgyvendinti vienodo atstovavimo demokratiją 2014 – 2019 metų Europos Parlamente ir Komisijoje bei aukščiausiuose politiniuose ES postuose.

Vienodo atstovavimo demokratija svarbi ne tik moterims. Tai geresnės visuomenės ir geresnės politikos visiems – moterims ir vyrams – siekis, svarbus žingsnis į teises ginančią Europos demokratiją, kuri turėtų didesnį Europos piliečių palaikymą. Dabartinis nepakankamas moterų atstovavimas daugumoje Europos valstybių parlamentų, įskaitant ir Europos Parlamentą, yra didžiulis demokratijos trūkumas. Valstybių narių parlamentuose vidutiniškai yra 35% moterų, o vyriausybėse apie 24%, iš šie skaičiai auga labai lėtai. dabar kaip niekada anksčiau yra svarbu, kad Europos sąjungos institucijų, tarp jų ir Europos Parlamento, sprendimai dėl politikos ir teisės aktų turi būti priimami įvertinus kiekvienos Europoje gyvenančios moters ir vyro poreikius, interesus ir perspektyvas.

Prašome jūsų pasisakyti už lyčių lygybę ir paremti mūsų kampaniją 50/50, pasirašant Jungtinę deklaraciją tinklalapyje <http://paritydemocracy.eu/take-action>, ir būti kampanijos 50/50 ambasadoriais. Mus jau parėmė Kroatijos Respublikos prezidentas Ivo Josipović ir Nobelio premijos laureatas iranietis Shirin Ebadi. „Nebus tikros demokratijos be vienodo moterų dalyvavimo sprendimų priėmimo procese ir svarbiuose postuose“, sakė Kroatijos prezidentas. Jeigu jūs pritariate šiai nuomonei, tapkite lyčių lygybės Europos politikoje veidu, paskleiskite šią žinią ir savo pritarimu pabrėžkite šio klausimo svarbą.

Mes labai tikimės, kad jūs būsite ypatingu ir svarbiu kampanijos 50/50 rėmėju/a!

Pagarbiai,

(parašas)

4. Informacija apie EMLO kampaniją 50/50:

Be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos

2012 ir 2013 metais EMLO organizavo visą eilę renginių 2009 metais prieš Europos rinkimus pradėtai kampanijai „50/50: Be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos“.

Kampanijos 50/50 pagrindinis tikslas – skatinti aktyvų demokratinį pilietiškumą ir kurti vienodo atstovavimo demokratija Europoje. Kampanijos uždaviniai: siekti, kad į formuojamą Europos politiką būtų įtraukti socialinio teisingumo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės klausimai; kad 2014 metų Europos Parlamento rinkimuose moterys aktyviai dalyvauti kaip kandidatės ir kaip rinkėjos, o taip pat užtikrinti vienodą moterų ir vyrų atstovavimą 2014 metais išrinktame Europos Parlamente.

ES valstybėse narėse EMLO kampaniją 50/50 vykdo EMLO narės organizacijos. Informacinės medžiagos sklaidai ir garsių žmonių viešai paramai naudojamos internetinės svetainės womenlobby.org ir paritydemocracy.eu. Šiose svetainėse Europos ir valstybių narių

pareigūnai bei politikai gali atlikti konkrečius veiksmus vienodo atstovavimo demokratijai paremti.

EMLO kampanija 50/50 pradėta Jungtinės deklaracijos pasirašymu 2012 m. spalio 25 d. Strasbūre įvykusiame renginyje. Deklaraciją pasirašė 50 Europos Parlamento narių iš penkių politinių grupuočių ir iš visos Europos sąjungos. Jie paragino valstybes nares, Europos politines partijas ir Europos institucijas imtis veiksmų, kad moterys ir vyrai būtų vienodai atstovaujami priimant europinius sprendimus. Artėjant rinkimams deklaraciją jau pasirašė per 100 europarlamentarų ir per 200 individualių rėmėjų, tarp jų – 100 parlamentų narių iš viso pasaulio, Nobelio premijos laureatas, garsus JT prizo už nuopelnus žmogaus teisių srityje laureatas Denis Mukwege'as, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto prezidentas Henri Malosse'as bei Kroatijos prezidentas Ivo Josipovič'ius. 2013 metų kovą kampaniją 50/50 parėmė Europos komisijos viceprezidentas Olli Rehn'as.

Kampaniją 50/50 jau parėmė dabartinių

Europos Parlamento narių tarppartinis aljansas:

- Europos liaudies partija (EPP) atstovaujama Sirpos Pietikäinen, Suomija;
- Socialistų ir demokratų partija (S&D) atstovaujama Zitos Gurmai, Vengrija;
- Europos liberalų ir demokratų aljansas (ALDE) atstovaujama Anneli Jäätteenmäki, Suomija;
- Žaliųjų frakcija / Europos laisvasis aljansas (Greens/EFA) atstovaujama Ulrikės Lunacek, Austrija;
- Europos vieningieji kairieji (GUE/NGL) atstovaujama Kartikos Liotard, Olandija.

Europos moterų lobistinė organizacija kampanija 50/50: Be lyčių lygybės nebus šiuolaikinės Europos demokratijos

Laikas konkrečioms veiksmams!

Jūs galite pasirašyti ir išplatinti Jungtinę deklaraciją dėl vienodo atstovavimo visose ES institucijose ir aukščiausiuose ES postuose.

Kviečiame visus pareigūnus ir valdininkus, privačius asmenis ir organizacijas, kuriems rūpi demokratija ir teisingumas, paremti kampaniją 50/50 visuose lygmenyse, nepaisant valstybių sienų ir politinių partijų programinių skirtumų.

Kviečiame nedelsiant imtis tvarių priemonių lyčių lygybei Europoje ir valstybėse narėse įgyvendinti, kad mūsų politinės sistemos būtų kokybiškos ir veiktų tinkamai.

Mes raginame:

- Visas Europos ir nacionalines politines partijas veikti nedelsiant, įgyvendinant lyčių lygybę kandidatų iškėlimo 2014 metų Europos Parlamento rinkimuose procedūrose, pavyzdžiui sudarant rinkimų sąrašus ir rengiant partijų programas.
- Europietes moteris ir vyrus pasinaudoti savo teise ir balsuoti taip, kad stiprėtų demokratija, lyčių lygybė ir teisingumas.
- ES valstybes nares vykdyti savo įsipareigojimus dėl demokratijos ir lyčių lygybės, užtikrinant vienodą moterų atstovavimą aukščiausiuose ES postuose po 2014 metų rinkimų.
- Europos pilietinės visuomenės organizacijas ir profsąjungas aktyviai remti šį kvietimą per savo tinklus, pateikiant nuorodas į mūsų tinklalapius ir kampaniją savo skelbiamoje informacijoje apie Europos rinkimus ir bendraujant su svarbiais ir įtakingais asmenimis.

partie 2:

Kuo svarbi vienodo atstovavimo demokratija

1. Kas yra vienodo atstovavimo demokratija?

Vienodo atstovavimo demokratija tai koncepcija, kuria siekiama:

- Pripažinti vienodą abiejų lyčių asmenų orumą ir vertę;
- Padaryti mūsų politinę sistemą demokratiškesne ir teisingesne;
- Atnaujinti mūsų socialinę sandarą, kad moterys ir vyrai turėtų vienodas teises, pareigas ir galią.

Vienodo atstovavimo demokratija reiškia vienodą moterų ir vyrų atstovavimą sprendimus priimančiuose pareigose. Ten, kur priimami žmonių gyvenimus liečiantys sprendimai, turi būti abiejų lyčių atstovai. Nors šiandien moterys formaliai turi tokias pačias politines teises kaip ir vyrai ir netgi kai kurios moterys užima aukštas politines pareigas, moterys kaip grupė dažnai išstumiamos iš atsakingų pareigų. Politinius prioritetus nustato ir sprendimus dėl viešųjų finansų panaudojimo dažniausiai priima vyrai, politinėje veikloje pasaulyje ir Europoje taip pat dominuoja vyrai.

Moterų dalyvavimas politikoje yra standartinis visuomenės demokratijos rodiklis³. Jeigu daugiau kaip pusė gyventojų nėra atstovaujama sprendimų priėmimo procese, tokios demokratijos legitimumas ir veiksmingumas yra abejotinas. Taigi, vienodo atstovavimo demokratija yra žingsnis link modernios demokratijos. Į vienodą atstovavimą reikia žiūrėti platesniame iniciatyvų ir priemonių kontekste,

kad būtų skatinama įtraukiamoji ir dalyvaujamoji demokratija ir didėtų politinių institucijų, taip pat ir europinių, legitimumas. Vienodo atstovavimo demokratijos įgyvendinimas ES lygmenyje pabrėš europines vertybes ir Europos įsipareigojimus dėl lygybės.

30% atstovaujama moterų yra mažiausia kritinė masė, kurios reikia, kad atstovės moterys galėtų pakeisti politinę kultūrą, įtrauktų į darbotvarkes naujų klausimų ir veiksmingai gintų moterų teises⁴. Bet netgi šios kritinės masės neužtenka, kad moterys aktyviau dalyvautų priimant sprendimus ir keltų klausimus dėl sprendimų, aktualių vyriškajam pasauliui. Reikia subalansuoti sprendimų priėmimą, ir tai yra Europos realybė.

Vienodo atstovavimo demokratija liečia ne tik skaičius, bet ir politikos kokybę.

Moterys taip pat turi pusę žmonijos talentų ir gebėjimų, todėl nepakankamas jų atstovavimas yra nuostolis visuomenei. Nepakankamas moterų atstovavimas priimant sprendimus taip pat reiškia, kad neatsižvelgiama į visos visuomenės teisėtus interesus, poreikius ir lūkesčius, o tokie sprendimai veda prie visuomeninių resursų švaistymo. Galiausiai, sprendimai, priimami vienodai dalyvaujant moterims ir vyrams, gimdo naujas idėjas, vertybes ir elgesius, kurie leidžia kurti

3 Demokratijos ir rinkimų paramos institutas 2002: Demokratijos vertinimo vadovas, Stokholmas; IDEA.

4 Šią 30% ribą pasiūlė JT moterų padėties komisija savo 39 sesijoje (1995 m. kovo 15 – balandžio 4 d.)

teisingesnį ir harmoningą pasaulį visiems, vyrams ir moterims.

Kuo vienodo atstovavimo demokratija skiriasi nuo kvotų?

EMLO apibrėžia vienodą moterų ir vyrų atstovavimą sprendimų priėmimo kaip abiejų lyčių buvimą sprendimus priimančiame organe lygiomis dalimis (50/50)⁵. Nors vienodo atstovavimo demokratija reiškia minimalaus atstovaujamausių moterų skaičiaus nustatymą, ji iš esmės skiriasi nuo kvotų. Kvotos yra laikina priemonė mažumų teisėms apsaugoti ir užtikrinti jų dalyvavimą priimančiu sprendimus. Kvotos yra laikina priemonė šališkumui panaikinti, o vienodas dalyvavimas yra vienas žingsnis į priekį neturintis laiko ribų, kadangi:

- 1) Vienodas dalyvavimas yra vienodas vyrų ir moterų atstovavimas ir galios pasidalinimas. Kvotos yra viena iš priemonių tą pasiekti. Vienodas dalyvavimas keičia tokias koncepcijas kaip pilietiškumas, lygybė, universalumas ir daro politines sistemas labiau demokratiškesnis.
- 2) Skirtingai nuo kvotų, vienodo atstovavimo demokratijos koncepcija nelaiko moterų mažumos grupe. Moterys sudaro pusę gyventojų skaičiaus, todėl jos negali būti laikomos mažuma lyginant su vyrais.
- 3) Vienodo atstovavimo demokratija reikalauja panaikinimą struktūrinių ir kultūrinių kliūčių, trukdančių moterims užimti į atsakingus postus. Tai išrinktų atstovų darbo sąlygų pritaikymą prieš šiuolaikinio pasaulio reikalavimų, lyčių stereotipų panaikinimą bei mažiau moterims palankių rinkimų sistemų keitimą.

⁵ 2012 m. kovo 13 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl vienodo moterų ir vyrų dalyvavimo priimančiu sprendimus taip pat rekomenduojama, kad vyrų ir moterų dalyvautų vienodai.

Vienodo atstovavimo demokratiją remiantys argumentai

Vienodo atstovavimo demokratiją galima pateisinti keturiais skirtingais aspektais: i) lygybė ir teisingumas; ii) demokratija; iii) konkreti dalyvaujančių moterų atnešama nauda; ir iv) moterų interesų gynimas. Skirtinguose politiniuose ir kultūriniuose kontekstuose veikia skirtingi argumentai, priklausomai nuo to, kaip keliamas lyčių lygybės klausimais politinėse diskusijose konkrečioje šalyje.

1) Vienodas vyrų ir moterų atstovavimas yra teisingumo ir vyrų bei moterų lygybės klausimas

- Teisė dalyvauti politiniame gyvenime yra pagrindinė moterų ir vyrų teisė, ir ją reikia įgyvendinti praktikoje.
- ES valstybės narės ne kartą įsipareigojo tarptautiniu, Europos ir nacionaliniu lygmeniu užtikrinti moterų ir vyrų lygybę.

2) Vienodas vyrų ir moterų atstovavimas yra modernios demokratijos reiškinys.

- Nepakankamas moterų atstovavimas politikoje yra didelis demokratijos trūkumas ir grėsmė mūsų demokratinių sistemų legitimumui. Parlamentuose nepakankamai atspindima visų gyventojų nuomonės ir lūkesčiai jeigu pusę gyventojų sudarančios moterys nėra vienodai atstovaujamos.
- Žmonių gyvenimus įtakojančių politikų rengimas be jų dalyvavimo ir neatsižvelgiant į jų nuomonę, lūkesčius ir realybę neatitinka modernios demokratijos idėjos.

3) Vienodas atstovavimas gerina politikos formavimą

- Abiejų lyčių atstovams dalyvaujant politikos formavime priimami teisingesni sprendimai, o viešieji finansai paskirstomi pagal įvairių gyventojų sluoksnių poreikius; tuo pačiu didėja visuomenės pasitenkinimas politika.

- Moterims vienodai dalyvaujant politikoje, į politinę darbotvarkę gali patekti naujų arba būti gražinti neišspręsti klausimai. Pavyzdžiui, moterų gyvenimui buvo labai svarbus šeimos ir darbo ir derinimo klausimas. Kol moterys pakankamai nedalyvavo politikoje, šeimos ir darbo derinimas buvo laikomas asmenine, o ne visuomenės problema.
- Moterims aktyviau dalyvaujant politikoje susikurs nauja politinė kultūra, bus sudaromos geresnės vyriausybės ir geriau sprendžiami konfliktai.

4) geresnis moterų interesų ir lūkesčių atstovavimas

- Moterys kaip grupė turi tam tikrų bendrų poreikių ir interesų, t.y. susijusių su seksualinėmis ir reprodukcijos teisėmis ar smurtu prieš moteris, kurie vyrų ypatin-gai nedomina.
- Moterų ir vyrų interesai gali susikirsti dėl darbo pasidalijimo pagal lytis ir nevienodo galios pasidalijimo.

Tyrimas Švedijoje parodė, kad tarp parlamento nario lyties ir moterų interesų gynnimo yra ryšys: padaugėjus moterų nacionaliniame parlamente, pasikeitė politinė darbotvarkė ir daugiau sprendžiami rūpybos, socialinės politikos ir lyčių lygybės klausimai⁶. Vienodas dalyvavimas atneša pokyčių⁷, matomų ne tik Švedijoje, bet ir kitose šalyse⁸.

Vienodo atstovavimo demokratijos nauda

Nauda Europos Sąjungai

- Sprendžiant demokratijos deficito problemą, nepakankamas moterų atstovavimas

6 Marcia Grimes, Lena Wängnerud 2000: nacionalinio atvejo analizės ataskaita, Švedija: SEA Gothenburg and PM10, Gothenburg.

7 Skeije 1993 apie Norvegiją, Squires ir Wickham-Jones 2001 apie Škotiją, Stephenson 2001 Škotija

8 Drude Dahlerup 2006: Moterys, kvotos ir politika, London, Routledge

užkerta kelią ES iniciatyvoms priartinti Sąjungą prie Europos visuomenėse gyvenančių moterų ir vyrų ir įtraukti juos į sprendimų priėmimo procesus. Jis taip pat trukdo priimti tinkamesnius politinius sprendimus ir geriau paskirstyti Europos Sąjungos lėšas.

- Sutelkiama Europos moterų parama Europos integracijai. Tam reikia, kad daugiau moterų dalyvautų ES lygmeniu ir būtų sprendžiami visi klausimai, įskaitant joms svarbius klausimus ir visos visuomenės tobulinimą.

Nauda politinėms partijoms

- Vienodo atstovavimo demokratija atnaujina politinių partijų sudėtį, pritraukdama į jas moterų, jaunimo ir žmonių iš nepakankamai atstovaujamų grupių, praplečia partijų perspektyvas ir praturtina jas naujomis kompetencijomis, kad jos geriau atstovautų jas remiančius piliečius.
- Atnaujinamas partijų legitimumas, jų politikas ir veiksmus daugiau remia moterys, kadangi natūralu, jog moterys gali labiau remti tas politines partijas, kurios sprendžia joms rūpimus klausimus ir užtikrina jų dalyvavimą ir atstovavimą.

Nauda Europos moterims

- Užtikrinamas moterų matomumas politinėje sferoje ir taip prisidedama prie lyčių stereotipų naikinimo ir moterims garantuojamų žmogaus teisių įgyvendinimo.
- Išgirstamas moterų balsas visai visuomenei svarbiais klausimais, pavyzdžiui, ekonomikos, finansų, užsienio reikalų, kur politikoje, ekonomikoje ir žiniasklaidoje vyrauja vyrų balsas.
- Europos Sąjungos darbotvarkėje atsiranda moterų interesai, poreikiai ir problemos.

2. Atsakymai į vienodo atstovavimo demokratiją neigiančius argumentus

Ar vienodo atstovavimo demokratija pažeidžia demokratijos principus? - Ne!

Kai kas bando atmesti vienodą atstovavimą vardan demokratijos. Sakoma, kad priemonės, kuriomis siekiama įgyvendinti vienodą atstovavimą, pažeidžia pagrindinius demokratijos principus – lygybę ir visuotinumą; kiekvienos moters ir vyro vienodą vertę ir lygias teises prieš įstatymą ir politikoje. Tačiau ši demokratijos visuotinio idėja remiasi abstrakčiu individualizmu, o į rinkėjus ir jų atstovus žiūrima atmetus visus socialinius atributus, tokius kaip lytis, klasė, rasė. Šis tikrovės neatitinkantis piliečių vaizdas yra istoriškai susiformavęs nuo moterų atskirtimi pagrįstos Prancūzijos revoliucijos laikų. Todėl visuotina pilietybė yra ne pilna koncepcija, kuri, prisidengdama neutralumu, tarnauja dominuojančioms socialinėms grupėms.

Toks nepaisymas skirtumų, kurie mūsų politinėse sistemose dažnai tebėra laikomi demokratijos pagrindu ir įvairiais būdais puoselėjami, reiškia, kad moterų balsas vyrų monopolizuotame politiniame pasaulyje nėra girdimas, ir jos neturi politinių teisių. **Tikra lygybė – tai skirtumų pripažinimas ir jų priėmimas.** Moterų ir vyrų realybė skiriasi, ir todėl jų problemos, poreikiai ir interesai yra skirtingi. Šių skirtumų ignoravimas reiškia pritarimą dabartiniams nevienodos galios santykiams ir amžinai nelygybei.

Kad demokratija būtų visuotinė, jis turi apimti visas moteris ir vyrus, diskriminuojamas arba atskirtas grupes. Vienodo atstovavimo demokratijos kritika remiantis visuotinumu ir lygybe rodo, kad tai yra dar ne pilnos koncepcijos. Vienodo atstovavimo demokratija neatsisako demokratijos visuotinumą; priešingai, vienodas atstovavimas išplečia visuotinumą ribas ir demokratinio lygybės principo taikymo sritį. Taigi, vienodas atstovavimas didina teisingumą ir skatina demokratijos pažangą.

Ar vienodo atstovavimo demokratija prieštarauja laisvės principui? Ne!

Laisvės vardan kai kurie žmonės kritikuoja vienodą dalyvavimą ir kvotas įtvirtinančius įstatymus, teigdami, kad valstybė be reikalo kišasi į tokias sferas, kurios turėtų būti pagrįstos laisvos konkurencijos ir geriausių žmonių laimėjimo arba savanoriškos savireguliacijos principu. Vienodo atstovavimo demokratija tai pat kaltinama tuo, kad suvaržo laisvą rinkėjų pasirinkimą.

Problema yra tame, kad „natūralios“ pažangos lyčių lygybės srityje neužtenka pakeisti per šimtmečius susiklosčiusius nevienodos galios santykius tarp moterų ir vyrų ir pabaigti moterų diskriminaciją politiniame pasaulyje. Politines pareigas siekiančios užimti moterys susiduria su daugybe struktūrinių ir kultūrinių kliūčių. Esant tokiai padėčiai, vienodą dalyvavimą įtvirtinantys

teisės aktai sudaro sąlygas moterims ir vyrams startuoti nuo tos pačios linijos. Jei pažeidžiamas teisingumo principas, valstybė gali imtis priemonių padėčiai ištaisyti. Užuoat laukus dar kelis šimtmečius, kol politinėje arenoje atsiras hipotetinė lygybė, piliečiai turi patys valdyti savo likimą ir imtis papildomų ir ryžtingų veiksmų siekdami tikrosios moterų ir vyrų lygybės.

Kalbant apie rinkėjų „laisvę“, ji jau yra apribota kitų visuotinai priimtų ir demokratinei sistemai priskiriamų veiksmų, pavyzdžiui rinkimų sistemų, kuriose rinkėjai gali pasirinkti partiją, bet ne jos atstovą, arba nustatant rinkimų apygardų ribas, kurios ne visada atspindi gyventojų skaičių. Negalima teigti, kad sistemoje, kurioje politinės partijos dažnai neskaidriais ir ne demokratiniais būdais atrinka ir reitinguoja kandidatus, rinkėjas turi pasirinkimo laisvę. Todėl teisingas moterų ir kitų grupių atstovavimas kandidatų sąrašuose didina, o ne mažina rinkėjų laisvę rinktis jiems atstovaujančius kandidatus.

Demokratinėje visuomenėje laisvė turi būti ginama, išlaikant laisvės ir teisingumo bei lygybės pusiausvyrą, ir išsiaiškinant, kieno teisės iš tikrųjų yra ginamos. Laisvė ir lygybė kartais prieštarauja viena kitai, bet tai yra demokratijos esmė. Tik pripažinę dviejų pagrindinių demokratių vertybių konfrontaciją, mes galime garantuoti, kad mūsų politinė sistema išlieka demokratinė.

Ar vienodo atstovavimo demokratija atsižvelgia į nuopelnus? Taip!

Argumentai, kad politikai turi būti renkami pagal jų kvalifikaciją, o ne pagal lytį, arba, kad gėda moterims būti išrinktoms „dėl“ jų lyties rodo, kaip sumenkinama moterų kvalifikacija vyrų dominuojamame politikos pasaulyje. Vienodo dalyvavimo teisės aktai padeda užtikrinti, kad kvalifikuotos

moters būtų išrinktos į politinius arba kitokius postus. Aktyviai pilietinėje visuomenėje dalyvaujančios ir aukštą išsilavinimo lygį pasiekusios moterys yra idealios kandidatės į politinės atsakomybės reikalaujančias pareigas. Moterys dažnai susiduria su struktūrinėmis ir kultūrinėmis kliūtims, pavyzdžiui, riboti finansiniai ir kitokie ištekliai, tradicinis apmokamo ir neapmokamo darbo pasidalijimas tarp vyrų ir moterų, o taip pat politinių partijų ir rinkėjų išankstinės nuostatos, kurios apsunkina netgi vienodai aukštus nuopelnus turinčių moterų dalyvavimą politiniame gyvenime.

Nuopelnai, kurie yra esminis kriterijus pasirenkant atstovą, neturi būti klaidinančiai naudojami iškeliant abejones dėl moterų politikų kompetencijos, siekiant išvengti klausimų apie atstovavimą ir legitimumą. Vienodas moterų ir vyrų dalyvavimas politikoje yra atstovavimo klausimas ir yra ne daugiau ir ne mažiau teisėtas, nei, pavyzdžiui, reglamentuojamas kiekvienos ES valstybės narės atstovų skaičius Europos Parlamente. Tokiu pačiu būdu Europos Komisijos ir kitų tarptautinių institucijų tarnautojai pirmiausia parenkami pilietybės pagrindu ir tik po to vertinama jų kvalifikacija. Rinkėjai niekada nelaiškė kvotos dėl pilietybės problema arba išrinktų ar įdarbintų asmenų gėda, o laiko jas Europos institucijų legitimumą garantuojančiu dalyku. Lygiai taip pat, pagal lygaus atstovavimo principą išrinktos moterys politikės pasirenkamos dėl jų kompetencijos ir svarbaus įnašo į politinį gyvenimą, o taip pat dėl to, kad jos atstovauja pusei gyventojų.

Ar vienodo atstovavimo demokratija supaprastina moterų požiūrį? - Ne!

Kai kas neigia vienodo atstovavimo demokratiją kaip apribojančią idėją, kuri gina

natūralų moterų požiūrį ir jų interesus, neatsižvelgiant į moterų įvairovę. Remiant vienodą atstovavimą nesakoma, kad moterys sudaro vieningą grupę, kurios bendri interesai turi būti atstovaujami. Priešingai, tik padidinus atstovaujimų moterų skaičių bus užtikrintas moterų įvairovės atstovavimas. Tą pabrėžia EMLO savo Politinės

mentorystės tinkle, skirtame padėti tautinių mažumų moterims dalyvauti 2014 metų Europos rinkimuose. Tinklas siekia ne tik padidinti moterų skaičių Europos parlamente, bet didžiausią dėmesį skiria atstovaujimų sluoksnių ir tautų įvairovei: Europos įvairovė turi būti atstovaujama jos parlamente.

3. Moterų, dalyvaujančių priimančioms Europos politiniams sprendimams, skaičiai

Europos Parlamentas: ES valstybėse narėse išrinktos moterys ir vyrai⁹

Valstybė narė	Vietos	Moterys	Vyrai	Moterų %	Vyrų %
1. Suomija	13	8	5	62%	38%
2. Kroatija	12	6	6	50%	50%
2. Slovėnija	8	4	4	50%	50%
2. Malta	6	3	3	50%	50%
2. Estija	6	3	3	50%	50%
3. Prancūzija	74	34	40	46%	54%
3. Nyderlandai	26	12	14	46%	54%
3. Danija	13	6	7	46%	54%
4. Švedija	20	9	11	45%	55%
5. Airija	12	5	7	42%	58%
6. Portugalija	22	9	13	41%	59%
6. Ispanija	54	22	32	41%	59%
7. Vokietija	99	38	61	38%	62%
7. Slovakija	13	5	8	38%	62%
8. Vengrija	22	8	14	36%	64%
8. Rumunija	33	12	21	36%	64%
9. Lietuva	12	4	8	33%	67%

9 2013 m. liepos mėn. duomenys, Europos Komisija 2013: Moterys ir vyrai ES vadovaujančiuose posteose. Situacijos apžvalga ir dabartinis progresas, Briuselis

Valstybė narė	Vietos	Moterys	Vyrai	Moterų %	Vyrų %
9. Bulgarija	18	6	12	33%	67%
9. Latvija	9	3	6	33%	67%
9. Kipras	6	2	4	33%	67%
10. JK	73	23	50	32%	68%
10. Belgija	22	7	15	32%	68%
10. Graikija	22	7	15	32%	68%
10. Austrija	19	6	13	32%	68%
21. Italija	73	17	56	23%	77%
12. Lenkija	51	11	40	22%	78%
13. Čekijos Respublika	22	4	18	18%	82%
14. Liuksemburgas	6	1	5	17%	83%
Iš viso:	766	281	485	36%	64%

Moterys ir vyrai Europos Parlamente pagal politines frakcijas¹⁰

Politinė frakcija	Vietos	Vietų %	Moterys	Vyrai	Moterų %	Vyrų %	Moteris pirmininkė
Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) ir Europos demokratų frakcija (EPP-ED)	274	22,57%	92	182	33,57%	66,43%	
Progresyvus socialistų ir demokratų aljansas Europos Parlamente (S&D)	195	15,98%	86	109	44,10%	55,9%	
Europos liberalų ir demokratų aljanso frakcija (ALDE)	85	7%	36	49	42,35%	57,65%	
Europos konservatorių ir reformuotojų frakcija	56	4,61%	13	43	23,21%	76,79%	
Žaliųjų frakcija / ELA	58	4,7%	28	30	48,27%	51,73%	Taip
Europos vieningųjų kairiųjų jungtinė frakcija / Šiaurės šalių žalieji kairieji (GUE / NGL)	35	2,88%	11	24	31,42%	68,58%	
Europos laisvės ir demokratijos frakcija	32	2,64%	2	30	33,57%	66,43%	
Nepartiniai	31	2,55%	7	24	43,81%	56,19%	
Iš viso	766	100 %	275	491	35,73%	64,27%	

10 2013 m. spalio mėn. duomenys, <http://www.europarl.europa.eu/>

Moterys ES valstybių narių ir stojančiųjų valstybių nacionaliniuose parlamentuose arba jų žemuosiuose rūmuose¹¹

Šalis	Vietos	Moterys ys	Vyrai	Moterų %	Vyrų %
1. Švedija	349	197	152	44%	56%
2. Suomija	200	86	114	43%	57%
3. Danija	182	72	110	40%	60%
4. Ispanija	350	140	210	40%	60%
5. Nyderlandai	150	58	92	39%	61%
6. Belgija	149	58	91	39%	61%
7. Makedonija	123	42	81	34%	66%
8. Slovėnija	90	31	59	34%	66%
9. Vokietija	620	206	414	33%	67%
10. Serbija	250	83	167	33%	67%
11. Italija	630	198	432	31%	69%
12. Portugalija	230	69	161	30%	70%
13. Austrija	183	53	130	29%	71%
14. Prancūzija	574	150	424	26%	74%
15. Kroatija	150	39	111	26%	74%
16. Lenkija	460	110	350	24%	76%
17. Lietuva	141	34	107	24%	76%
18. JK	650	147	503	23%	77%
19. Bulgarija	240	55	185	23%	77%
20. Latvija	100	23	77	23%	77%
21. Čekijos Respublika	200	43	157	22%	78%
22. Liuksemburgas	60	13	47	22%	78%
23. Graikija	300	63	237	21%	79%
24. Estija	101	21	80	21%	79%
25. Slovakija	150	28	122	19%	81%
26. Airija	166	26	140	16%	84%
27. Turkija	548	79	469	14%	86%
28. Malta	70	10	60	14%	86%
29. Rumunija	412	55	357	13%	87%
30. Kipras	56	7	49	13%	87%
31. Vengrija	386	36	350	9%	91%
Iš viso				27%	73%

11 | ES stojančios šalys pažymėtos pasviruoju šriftu, 2013 m. liepos mėn. duomenys, Europos Komisija 2013: Moterys ir vyrai ES vadovaujančiuose postuose. Situacijos apžvalga ir dabartinis progresas, Briuselis

4. Galiojančios nuostatos ir priemonės, skatinančios lyčių lygybę priimant sprendimus

Tarptautinės ir europinės nuostatos

Tarptautiniu lygiu, vienodas moterų ir vyrų dalyvavimas priimant sprendimus yra laikomas esminiu demokratijos ir socialinio teisingumo pagrindu ir yra labai skatinamas. Vienodas atstovavimas politikoje yra viena iš dvylikos svarbiausių Pekino veiksmų platformos (1995) sričių ir yra aptariamasis 1979 m. teisiškai įpareigojančios Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų diskriminacijos formų panaikinimo moterims 7 ir 8 straipsniuose.

Europos Taryba atliko keletą reikšmingų darbų moterų dalyvavimo priimant sprendimus ir vienodo atstovavimo demokratijos srityje. 2003 metais paskelbta Tarybos rekomendacija dėl proporcingo moterų ir vyrų dalyvavimo sprendimų priėmimo procese¹². 2007 metų lapkritį priimtoje rekomendacijoje dėl lyčių lygybės standartų ir mechanizmų¹³ išvardintos priemonės, kuriomis galima įvertinti, ar vyriausybės yra įsipareigojusios pasiekti vienodą moterų ir vyrų dalyvavimą. 1899 (2010) rekomendacijoje Moterų atstovavimo politikoje didinimas per rinkimų sistemą Europos Tarybos parlamentinė

asamblėja skatina valstybes nars didinti moterų atstovavimą įvedant kvotas. **Tai nėra privalomi teisės aktai, bet rimtos politinės rekomendacijos, kurias visos Europos Taryboje atstovaujamos valstybės narės savarankiškai patvirtino.**

Europos Sąjungoje nėra privalomų nuostatų dėl moterų ir vyrų lygybės priimant politinius sprendimus.

Kalbant apie moterų dalyvavimą priimant ekonominius sprendimus, padėtis netrukus pasikeis. Europos Komisija pasiūlė direktyvą, kuria iki 2020 metų siekiama pagerinti lyčių pusiausvyrą Europos bendrovių valdybose, įvedant reikalavimą, kad jose būtų 40% moterų. Duomenys rodo, kad šiuo metu 27 valstybių narių stambiausiose į biržų sąrašus įtrauktose bendrovėse moterų sudaro tik 16,6% arba vieną šeštadalį valdybos narių, ir šis skaičius didėja lėtai. Sprendimas dėl šios priemonės priėmimo priklauso nuo Europos Parlamento ir Europos Tarybos. Jeigu direktyva bus priimta, nors ir neprivaloma visoms Europoje veikiančioms įmonėms, tai bus labai geras pirmasis žingsnis teisinga kryptimi, rodantis ES ir jos valstybių narių įsipareigojimą siekti lyčių lygybės, teisingumo ir demokratijos.

12 REC (2003) 3

13 CM/Rec (2007) 17

ES institucijos yra paskelbusios neprivalomus dokumentus dėl lyčių lygybės priimančias sprendimus, iš kurių ypač pažymėtini šie dokumentai:

- 2000 m. kovo mėnesio Europos Parlamento sprendimas dėl moterų dalyvavimo priimančias sprendimus patvirtina pereinamąjį laikotarpį kvotų įvedimui kaip priemonę įtraukti daugiau moterų į sprendimų priėmimo procesą.
- Lisabonos sutartis ne tik suteikti Pagrindinių teisės chartijai teisinę galią, įskaitant visą lygybei skirtą skyrių, bet taip pat 2 ir 3 straipsnyje dar kartą patvirtina tikslus siekti moterų ir vyrų lygybės visose srityse.
- 2010 metais Europos Komisijos priimta Moterų chartija pabrėžia, kad norint kurti veiksmingesnes politikas, lyčių problemas suvokiančią žinių visuomenę, stipresnę ir turtingesnę demokratiją, sprendimų priėmimo procese turi dalyvauti vienodas moterų ir vyrų skaičius.
- ES moterų ir vyrų lygybės strategijoje (2010-2015) pabrėžiama, kad vienodas moterų ir vyrų atstovavimas priimančias sprendimus yra vienas iš prioritetų, iš kurių pats svarbiausias yra galios balansas priimančias ekonominius sprendimus.

Nacionaliniai įsipareigojimai dėl didesnio moterų dalyvavimo sprendimų priėmimo procese

ES valstybių narių konstitucijų analizė rodo, kad daugumos šalių rašytinės konstitucijos turi nediskriminavimo nuostatą, kuri apima diskriminaciją dėl lyties, arba konkrečias nuostatas dėl lyčių lygybės. Lisabonos sutartis apibrėžia moterų ir vyrų lygybę tarp kaip ES vertybę arba tikslą, apibrėžia lyčių aspekto integravimą visose srityse kaip horizontalų principą, o taip pat 157 straipsnio 4 dalyje suteikia

ES valstybėms narėms galimybę įtvirtinti moterų ir vyrų lygybę pozityvių veiksmų priemonėmis.

Daugumoje ES valstybių narių kai kurios partijos savanoriškai taiko kvotas¹⁴. Vis dėlto, nors teisiškai neįpareigojanti kvotų sistema kai kuriose šalyse ir kai kuriose partijose yra efektyvi, visuotinio jų naudojimo stoka rodo, kad ES valstybės narės turėtų pademonstruoti savo pasiryžimą kovoti su moterų ir vyrų nelygybe priimdamos teisiškai įpareigojančius įstatymus.

Visa eilė Europos ir ne Europos šalių yra priėmusios vienodo atstovavimo įstatymus arba kvotas politinių sprendimų priėmimo srityje. Belgijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Airijoje, Prancūzijoje, Lenkijoje, Portugalijoje ir Slovėnijoje kvotos yra teisiškai reglamentuojamos. Nuo to laiko moterų atstovavimas minėtų šalių parlamentuose žymiai išaugo¹⁵. Dvi šalys kandidatės – Serbija ir Makedonija – taip pat yra įteisinusios 30-33% kvotas.

Daugelis Europos šalių taip pat naudoja priemones didesnei lygybei pasiekti ekonominių sprendimų procese. Italija, Prancūzija, Islandija, Belgija, Olandija, Ispanija ir Norvegija yra priėmusios kvotas reglamentuojančius įstatymus. Vokietijoje, Suomijoje, Danijoje, Švedijoje, Austrijoje, Liuksemburge, Jungtinėje Karalystėje ir Lenkijoje taikomi įmonių valdymo kodeksai. Kodeksus naudojančiose šalyse nuo 2003 iki 2012 metų moterų skaičius bendrovių valdybose padidėjo 7%, o kvotas taikančiose šalyse šis skaičius išaugo 16%. Tuo tarpu šalyse, kur

¹⁴ Pasaulinė kvotų moterims duomenų bazė su informacija apie savanoriškas partijų kvotas kiekvienoje šalyje. www.quotaproject.org

¹⁵ Drude Dahlerup 2006: Moterys, kvotos ir politika, London, Routledge.

nėra nei kvotų nei kodeksų, padidėjimas buvo tik 1%¹⁶. Galima daryti išvadą, kad pastaraisiais metais reikšmingiausi pokyčiai lygybės srityje įvyko tose šalyse, kuriose moterų ir vyrų atstovavimas yra reglamentuojamas, pavyzdžiui Prancūzijoje, Olandijoje, Italijoje, arba ten, kur buvo intensyvūs vieši ir žiniasklaidos nušviesti

16 http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/womenonboards/factsheet-general-2_en.pdf

debatai dėl bendrovių valdymo kodeksų, pavyzdžiui Vokietijoje arba JK.

Daugiau informacijos apie vienodą atstovavimą / kvotas reglamentuojančius įstatymus pasaulyje

Šiuo metu pasaulio šalyse naudojamų kvotų tipai su procentiniais dydžiais ir siektinomis ribomis pateikiami duomenų bazėje <http://www.quotaproject.org/>

5. EMLO rekomenduojamos priemonės situacijai pagerinti

Bendrosios priemonės moterų padėčiai politikoje pagerinti

Didesnis moterų atstovavimas politinių sprendimų priėmimo procese susijęs su geresne šeimos ir darbo derinimo politika tiek moterims, tiek vyrams ir vyrų skatinimu atlikti daugiau neapmokamų darbų namuose. Moterims vis dar tenka neproporcingai didelė darbų namuose dalis, ir dauguma jų nekandiduoja rinkamuose į parlamentą dėl to, kad jų darbo krūvis padvigubės arba patrigubės. Darbo valandos daugumoje renkamų institucijų tik patvirtina prielaidą, jog politikoje dalyvaujantys žmonės neturi šeimyninių įsipareigojimų, o tai yra aki-vaizdus nepatogumas moterims. Taigi, būtina keisti ir parlamentų vidaus darbo tvarką. Tai padėtų panaikinti stereotipus ir paskatintų vyrus prisiimti daugiau pareigų namuose.

Atotrūkis tarp moterų ir vyrų atlyginimų (ES vidurkis 16.2%) ir pensijų (ES vidurkis 39%) taip pat rodo, kad moterys turi mažiau finansinių galimybių. Politinės partijos gali padėti panaikinti kai kurias socialines ir ekonomines kliūtis, aktyviai remdamos kandidatuojančias moteris finansškai, mokymais ir suteikdamos priegas prie žiniasklaidos ir politinių tinklų.

Vienodą atstovavimą ir kvotas reglamentuojantys įstatymai

Dažniausiai naudojamas ir efektyviausias vienodo atstovavimo įgyvendinimo praktikoje būdas yra rinkiminės kvotos moterims. Tai gali būti konstitucijoje įteisintos, įstatymais reglamentuojamos arba savanoriškai partijų taikomos kvotos. Jos gali nustatyti rinkamuose partijos iškeltų moterų kandidačių skaičių (nominavimas) arba įstatymų leidimo organe

rezervuotų vietų moterims skaičius (į rezultatus orientuotos kvotos).

Aštuonių ES valstybių narių rinkimų įstatymuose arba konstitucijose yra vienodo atstovavimo priemonių taikymo išlygos, kad moterų atstovavimas būtų didesnis (Belgija, Graikija, Ispanija, Airija, Prancūzija, Lenkija, Portugalija ir Slovėnija).

Priimant vienodą atstovavimą reglamentuojančius įstatymus reikia įvertinti, kokio tipo sistema būtų tinkamiausia šalies politinei sistemai¹⁷ ir numatyti efektyvias sankcijas dėl reikalavimo nesilaikymo.

Didelį poveikį moterų atstovavimui turi rinkimų sistemos reformos. Moterims ir kitoms diskriminuojamoms socialinėms grupėms parankesnės proporcingo atstovavimo sistemos lyginant su daugumos atstovavimo sistemomis. Moterų patekimui į renkamus organus įtakos turi ir partijos bei rinkimų apylinkės dydis. Kuo didesnė partija ir rinkimų apylinkė, tuo daugiau moterų yra išrenkama. Moterims taip pat parankesni atviri sąrašai, tačiau uždari sąrašai užtikrina efektyvesnį rangavimo kvotų taikymą (užtrauktuko sistema)¹⁸.

Kaip įgyvendinti efektyvias kvotų / vienodo atstovavimo nuostatas?

Kvotų sistemos sėkmė pirmiausia priklauso nuo rinkimų sistemos ir kvotų tipo. Į rezultatus orientuotos kvotos tinka visoms rinkimų sistemoms, o nominavimo procese taikomos kvotos, tikėtina,

geriausiai veiktų proporcingo atstovavimo sistemose. Rinkimų apylinkės dydis, partijos dydis, bendras rinkėjų požiūris į moteris ir balsavimo sistema (kas sudaro kandidatų eilę partijos sąraše – partija ar rinkėjai) taip pat turi įtakos moterų atstovavimui¹⁹. Tarptautinis demokratijos ir rinkimų paramos institutas (IDEA) parengė valstybėms parankią lentelę, kurioje pateikiamos tinkamiausios kvotų sistemos pagal nacionalines rinkimų sistemas²⁰.

Antra, kvotų / vienodo atstovavimo sistemų tikslo pasiekimas labai priklauso nuo jų įgyvendinimo, stebėsenos ir veiksmingų sankcijų. Kvotas įteisinančios konstitucijos pataisos arba rinkimų įstatymai nebus veiksmingesni už savanoriškai partijų taikomas kvotų / vienodo atstovavimo nuostatas, jeigu nebus veiksmingų sankcijų. Pavyzdžiui, Prancūzijos rinkimų įstatyme finansinė bauda numatoma tik tuo atveju, jeigu nesilaikoma vienodo atstovavimo principo rinkimuose į nacionalinį parlamentą: jei nukrypimas nuo vienodo atstovavimo yra 2 proc., partijos gauna mažesnę finansavimą iš valstybės. Partijos dažnai renkasi mažesnę finansavimą ir neįgyvendina vienodo atstovavimo reikalavimą. Praėjus 13 metų nuo vienodo atstovavimo įteisinimo įstatymu, Prancūzijos parlamente vyrai vis dar sudaro 74 proc.! Kita vertus, savivaldybių rinkimuose ir rinkimuose į Europos Parlamentą pasiekta kur kas geresnių rezultatų (46% prancūzų Europos Parlamento narių yra moterys), kadangi vienodo atstovavimo neatitinkantys sąrašai nėra registruojami²¹.

17 Stina Larren & Rita Taphorn 2007: Lygybės konstitucinis. Tinkamiausi, vidutiniai ir netinkami rinkimų sistemų ir lyčių kvotų deriniai. IDEA

18 Europos Parlamento vidaus politikos generalinis direktoratas 2013: Rinkiminės lyčių kvotų sistemos ir jų taikymas Europoje, 2013 m. redakcija, Briuselis.

19 Stina Larren & Rita Taphorn 2007: Lygybės konstitucinis. Tinkamiausi, vidutiniai ir netinkami rinkimų sistemų ir lyčių kvotų deriniai. IDEA, 27 p.

20 http://www.idea.int/publications/designing_for_equality/dyntable.cfm

21 Pasaulinė moterų kvotos duomenų bazė, www.quotaproject.org

Jei politinė partija savanoriškai taiko kvotų arba vienodo atstovavimo nuostatas, sankcijos nebus taikomos. Tokiais atvejais svarbi stipri politinė valia partijoje ir rezultatų stebėseną.

Teisės aktais reglamentuojamos ir savanorišku principu taikomos kvotos ir vienodo atstovavimo nuostatos yra ypač svarbios toms šalims, kuriose naudojami uždari sąrašai. Tokiose šalyse reikia įvesti kandidatų rangavimo sąrašą taisyklę. Reikalavimas, kad sąrašė būtų 50 proc. moterų, nepadės išrinkti daugiau moterų, nes jos visos gali būti sąrašo pabaigoje. Kandidatuojančios moterys sąrašė turi užimti tokias vietas, kurios užtikrintų joms realią galimybę būti išrinktoms. Tą galima padaryti taikant užtrauktuko principą (viena moteris, vienas vyras).

Kiti būdai vienodam atstovavimui pasiekti

Kvotos ir kitos minėtos priemonės moterų dalyvavimui padidinti gali neigiamai paveikti moterų galias, jei nepasikeis kiti veiksniai. Iš tiesų, tokios priemonės gali padidinti moterų politinį dalyvavimą kiekybine prasme, bet reikia kitų priemonių, užtikrinančių, kad moterys turėtų balsą ir tokį patį statusą partijose bei

renkamuose organuose kaip ir jų kolegos vyrai. Kadangi politinių partijų ir renkamų organų standartai ir darbo metodai buvo sukurti pagal vyrų modelį, juos reikia keisti. Tą galima pasiekti tik padidinus moterų dalyvavimą.

Europinis politikų mentorių tinklas – būdas užtikrinti įvairovę

Tautinių mažumų moterys yra nepakankamai atstovaujamos Europos politiniuose organuose ir jos dažnai patiria politinę atskirtį dėl lyties ir tautybės. Reikia specialių priemonių šiai problemai spręsti. EMLO pradėjo mentorystės programą jaunų moterų mokymui ir patirties perdavimui, kad jos aktyviau dalyvautų politiniame ir visuomeniniame gyvenime.

Nuo 2013 metų sausio iki Europos rinkimų 2014 metų gegužę, EMLO suves 9 Europos parlamento nares (mentores) su skirtingoms partijoms priklausančiomis 9 moterimis iš migrantų ir tautinių mažumų grupių, kurios nori dalyvauti 2014 metų Europos rinkimuose (mokines).

Tai pirmasis mentorystės tinklas europiniame lygmenyje, paremtas projekto partnerio KVINFO iš Danijos parengta politinės mentorystės programa.

Daugiau informacijos jums suteiks

- Serap Altinisik, lėšų pritraukimo koordinatorė ir politikos vadovė, Altinisik@womenlobby.org
- Gina Horst, politikos asistentė, horst@womenlobby.org

DALYVAUKITE POKYČIUOSE!

Iš kairės į dešinę: Dr. Denis MukWege, JT žmogaus teisių prizo laimėtojas; Isabelle Durant, Europos Parlamento narė; Shirin Ebadi, Nobelio taikos premijos laureatė; Henri Malosse, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas; Jóhanna SigurSardóttir, buvusi Islandijos Ministrė Pirmininkė; Pascal Lamy, Buvęs Pasaulio prekybos organizacijos generalinis direktorius; Louis Michel, Europos Parlamento narys.

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

18 RUE HYDRAULIQUE • 1210 BRUXELLES
T (+32) 02 217 90 20 • F (+32) 02 219 84 5
ewl@womenlobby.org • womenlobby.org

AVEC LE SOUTIEN DE LA COMMISSION EUROPÉENNE

LES INFORMATIONS CONTENUES DANS LA PRÉSENTE PUBLICATION NE REFLÈTENT PAS
NÉCESSAIREMENT LA POSITION OU L'AVIS DE LA COMMISSION EUROPÉENNE.